

شکار شبنامه شاهزاده‌ها

یک روز پس از استعفای غیرمنتظره سعد حریری نخست‌وزیر لبنان که در جریان سفر او به ریاض صورت گرفت شاهزاده محمد بن سلمان ولیعهد عربستان ده‌ها شاهزاده و مقام دولتی این کشور را به جرم فساد از کار برکنار و بازداشت کرده است...

یک روز پس از استعفای غیرمنتظره سعد حریری نخست‌وزیر لبنان که در جریان سفر او به ریاض صورت گرفت شاهزاده محمد بن سلمان ولیعهد عربستان ده‌ها شاهزاده و مقام دولتی این کشور را به جرم فساد از کار برکنار و بازداشت کرده است؛ اقدامی که بیشتر به یک زلزله سیاسی شباهت دارد و تحلیلگران آن را در راستای هموار کردن راه برای به قدرت رسیدن این شاهزاده جوان و مغرور ارزیابی می‌کنند. شدت این تصفیه‌های سیاسی به حدی بود که ترکی آل شیخ، رئیس شورای اداره هیات کل ورزش و مشاور دفتر پادشاهی در پیامی توییتی نوشت: صبح روز یکشنبه هیچ‌کس جان سالم به در نخواهد برد!

حمله برق‌آسا

روز شنبه بود که رسانه‌های سعودی گزارش کردند به موجب فرمان ملک سلمان بن عبدالعزیز آل سعود کمیته‌ای در خصوص موضوعات مربوط به فساد اموال عمومی شروع به فعالیت کرده است. به گفته منابع سعودی اعضای این کمیته‌ها را هیات نظارت و تحقیق، رئیس هیات ملی مبارزه با فساد، رئیس دیوان نظارت عمومی، دادستان کل و رئیس سازمان امنیت عربستان تشکیل می‌دهند. از جمله ماموریت‌های این کمیته مقابله با فساد و برخورد با دست‌اندازی به اموال عمومی اعلام شد. ریاست این کمیته برعهده محمد بن سلمان ولیعهد عربستان گذاشته شده بود، اما پیش از دو ساعت از اعلام این خبر نگذشته بود که شبکه العربیه در گزارشی مبسوط اعلام کرد ده‌ها شاهزاده و مقام فعلی و سابق دولتی به موجب این کمیته بازداشت شده‌اند. در بین این افراد از شخصیت‌های مهم و قدرتمند سعودی از جمله امیر متعب بن عبدالله رئیس گارد ملی عربستان، شاهزاده ولید بن طلال میلیاردر سعودی و نیز عادل فقیه وزیر اقتصاد و برنامه‌ریزی اسم برده شد. بن سلمان به ترتیب خالد بن عیاف را جانشین امیر متعب و محمد التویجری را جانشین عادل فقیه کرده است. در این میان عبدالله سلطان فرمانده نیروی دریایی عربستان نیز از مقام خود برکنار شد. برخی کاربران شناخته شده سعودی دلیل بازداشت ولید بن طلال را مخالفت او با پروژه‌های نوین دانسته‌اند. رسانه‌های وابسته به عربستان بازداشت ولید بن طلال را به اتهام پولشویی دانستند. از جمله دیگر شخصیت‌ها از خالد التویجری رئیس پیشین دیوان پادشاهی عربستان، بکر بن لادن مدیرعامل هولدینگ بن لادن، شیخ ولید الابرهم مالک مجموعه رسانه‌های ام‌بی‌بی‌سی، شاهزاده فهد بن عبدالله معاون پیشین وزیر دفاع، خالد الملحم مدیرعامل پیشین شرکت هواپیمایی رسمی عربستان، محمد الطیبهی رئیس پیشین تشریفات شاهنشاهی عربستان، ابراهیم العساف وزیر دارایی پیشین عربستان، ترکی بن عبدالله بن عبدالعزیز امیر پیشین ریاض، صالح کامل تاجر سعودی و دو نفر از فرزندان او، عمرو الدباغ عضو پیشین هیأت سرمایه‌گذاری عربستان، شاهزاده ترکی بن ناصر بن عبدالعزیز سخن به میان می‌آید.

شاهزاده متعب فرماندهی گارد ملی را از پدرش یعنی ملک عبدالله بن عبدالعزیز به ارث برده بود و بهترین فرزند او به شمار می‌رفت. کسی که حتی انتظار می‌رفت در آینده به مقامات بالای عربستان صعود کند. به همین دلیل کارشناسان می‌گویند او بزرگ‌ترین مانع برای پادشاه شدن محمد بن سلمان به شمار می‌رفت و با این برکناری پسر سلمان موفق شده است یکی از بزرگ‌ترین موانع را از سر راه خود بردارد. منابع سعودی از جمله سایت مجتهد نیز با اشاره به بازداشت ولید بن طلال نوشت هدف از این بازداشت‌ها تصاحب اموال این شاهزادگان است.

شبکه تلویزیونی العربیه جرایم این افراد را به صورت کلی سیل سال 2009 در شهر جدّه و ویرانی‌های ناشی از آن و نیز شیوع ویروس مرگبار سندرم تنفسی خاورمیانه (میرس) در این کشور دانست. گفته می‌شود، شاهزادگان و مقامات بازداشتی به هتل ریتز کارلتون انتقال پیدا کرده و نیروهای امنیتی نیز به منظور جلوگیری از خروج مقامات بلندپایه از کشور، پرواز هواپیماهای جت خصوصی از تمام شهرهای عربستان را ممنوع کرده‌اند. کریستین اولریخسن، تحلیلگر ارشد موسسه سیاستگذاری عمومی در دانشگاه رایس گفت: مقیاس و عمق بازداشت‌ها در تاریخ نوین عربستان بی‌سابقه است. بازداشت کسی مانند ولید بن طلال در صورتی که واقعیت داشته باشد، بدون شک بازارهای مالی و تجاری داخلی و بین‌المللی را دچار تنش خواهد کرد. پس از بازداشت ولید بن طلال،

شاهزاده سعودی، ارزش سهام شرکت المملکه القابضه، بزرگ‌ترین شرکت عربستان به میزان حدود 10 درصد سقوط کرد.

این دستگیری‌ها به دنبال موج گسترده دستگیری علمای مذهبی و فعالان با نفوذ سعودی در ماه سپتامبر اتفاق می‌افتد. تحلیلگران معتقدند، بسیاری از افراد بازداشت شده با سیاست خارجی خصمانه و تهاجمی شاهزاده بن‌سلمان، از جمله تحریم قطر و همچنین اصلاحات گسترده داخلی وی مانند خصوصی‌سازی دارایی‌های دولتی و کاهش یارانه‌های عمومی مخالف بودند.

از نظر تحلیلگران روی کار آمدن بن سلمان، ارتقای وی در ساختار حاکمیتی عربستان و همچنین برنامه‌های بلندپروازانه وی در این کشور کاملاً بی‌سابقه بوده است. وی ماه ژوئن حتی محمد بن نایف پسرعموی 58 ساله خود را نیز کنار زد تا بتواند براحتی ولیعهد عربستان شود. محمد بن سلمان که از سوی بسیاری پادشاه غیررسمی عربستان سعودی خوانده می‌شود، تمام نهادهای مهم دولتی از وزارت دفاع تا وزارت اقتصاد را در اختیار گرفته و به نظر می‌رسد، هدف اصلی وی از میان برداشتن هر مخالفتی پیش از انتقال رسمی قدرت به وی از سلمان پادشاه 81 ساله عربستان است. پسر سلمان درعین حال خود را یک شخصیت اصلاح‌طلب لیبرال در پادشاهی بشدت محافظه‌کار سعودی نشان می‌دهد. وی قبلاً نیز در اقدامی غیرمعارف به زنان عربستانی حق رانندگی داد که از ژوئن سال آینده اجرایی می‌شود.

هدف حذف مخالفان

برخی تحلیلگران می‌گویند، بن سلمان نه با هدف مبارزه با فساد که به منظور خالی کردن میدان از رقبایی که در مسیر به قدرت رسیدن وی قرار دارند، شاهزادگان و وزرای سابق عربستان را زیر تیغ بازداشت سریالی قرار داده است. بر این اساس شمار افرادی که تاکنون دستگیر شده‌اند، به بیش از 40 نفر می‌رسد.

در همین ارتباط، مجتهد، فعال توییتری و افشاگر اخبار خاندان آل سعود در صفحه توییتر خود بازداشت شاهزاده‌های سعودی را تلاش محمد بن سلمان برای پُر کردن حساب‌های شخصی خود به وسیله دارایی‌های این افراد توصیف کرده است. این بدان معناست که بن سلمان و پدرش به دنبال خلع سلاح اصحاب ثروت در عربستان سعودی هستند؛ اصحاب ثروتی که در طول دهه‌های متمادی گذشته با احکام جداگانه حکام سعودی در پست‌های گوناگون سیاسی و اقتصادی گمارده شدند و روزه‌های کشیدند. اکنون که آنها با توجه به برخورداری گسترده از منابع ثروت عربستان به تهدید بزرگی در مسیر قدرت‌طلبی بن سلمان تبدیل شده‌اند، ارزشی جز یک مهره سوخته برای سردمداران ریاض ندارند.

عجیب این‌که اقدامات محمد بن سلمان، علیه شاهزادگان و وزرای سابق و کنونی سعودی بسرعت مورد تأیید و حمایت هیأت علمای ارشد عربستان قرار گرفت. این هیأت با صدور بیانیه‌ای در صفحه توییتر خود اعلام کرد، اهمیت مقابله با فساد کمتر از اهمیت مبارزه با تروریسم نیست و یادآور شده که این اقدامات ضروری و لازم است و شریعت اسلام هم بر لزوم مقابله با مفسدان تأکید دارد. هیأت علمای ارشد عربستان این اقدام را در راستای منافع ملی دانسته‌اند و از سلمان بن عبدالعزیز پادشاه و ولیعهد این کشور برای انجام این اقدامات تقدیر کرده‌اند.